

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 4. mai 2021
(OR. en)

8402/21

Institutsioonidevaheline
dokument:
2021/0120(NLE)

SAN 265
PHARM 75
COVID-19 183
PROCIV 43

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	4. mai 2021
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2021) 233 final
Teema:	Ettepanek: NÕUKOGU OTSUS seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel maailma terviseassamblee 74. istungjärgul

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2021) 233 final.

Lisatud: COM(2021) 233 final

Brüssel, 3.5.2021
COM(2021) 233 final

2021/0120 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

**seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel maailma terviseassamblee
74. istungjärgul**

SELETUSKIRI

1. KAVANDATAV REGULEERIMISESE

Ettepanekus käsitletakse liidu nimel maailma terviseassamblee 74. istungjärgul võetava seisukoha kindlaksmääramist seoses pandeemiavastase võitluse rahvusvahelise lepingu sõlmimise üksikasju/korda käsitleva otsuse kavandatud vastuvõtmisega.

2. ETTEPANEKU TAUST

2.1. Maailma Terviseorganisatsioon

ÜRO põhikirja artikli 57 kohaselt asutatud Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni spetsialiseeritud asutus. Maailma Terviseorganisatsiooni põhikiri¹ jõustus 7. aprillil 1948 ning selles määratakse kindlaks organisatsiooni peamine eesmärk, milleks on „saavutada kõigi rahvaste võimalikult hea terviseseisund“.

Euroopa Liidul on Maailma Terviseorganisatsioonis mitteametlik vaatleja staatus. See staatus on kindlaks määratud kirjavahetuses, mis avaldati *Euroopa Ühenduste Teatajas* 4. jaanuaril 2001². Kirjavahetus hõlmas memorandumit Maailma Terviseorganisatsiooni ja Euroopa Ühenduste Komisjoni vahelise koostöö raamistiku ja korra kohta. Kõik ELi liikmesriigid on WHO liikmed.

2.2. Maailma terviseassamblee

Maailma terviseassamblee on WHO tähtsaim juhtorgan. Maailma terviseassamblee peamised ülesanded on kujundada WHO poliitikat, nimetada ametisse peadirektor, valvata organisatsiooni finantspoliitika järele ning vaadata üle ja kinnitada programmi kavandatud eelarve.

Maailma terviseassamblee tuleb kokku igal aastal Šveitsis Genfis. Assamblee 74. istungjärk toimub virtuaalselt 24. maist kuni 1. juunini 2021.

WHO põhikirja artikli 59 kohaselt on igal liikmel maailma tervishoiuassamblees üks hääl. Otsused langetatakse kohalviibivate ja hääletavate liikmete häälteenamusega, välja arvatud mõned põhikirja artiklis 60 kirjeldatud olukorrad, mille puhul on vajalik kahekolmandikuline häälteenamus. Praktikas tuleb teha kõik võimalik, et jõuda kokkuleppele konsensuse alusel. Euroopa Liidul ei ole hääleõigust.

WHO põhikirja artikli 19 kohaselt on maailma terviseassambleel õigus vastu võtta konventsioone ja lepinguid, milles käsitletakse organisatsiooni pädevusse kuuluvaid küsimusi.

2.3. Maailma terviseassamblee 74. istungjärgul kavandataav akt

Maailma terviseassamblee võtab 2021. aasta mais toimuval 74. istungjärgul eeldatavalt vastu menetlusküsimustes tehtud otsuse, mis käsitleb pandeemiavastase võitluse rahvusvahelise

¹ [BASIC DOCUMENTS \(who.int\)](https://www.who.int/basics)

² https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/eu_world/docs/exchange_of_letters_2001.pdf

lepingu sõlmimise üksikasju/korda. Täpsemalt on otsuse eesmärk luua valitsustevaheline kogu, kes koostaks Maailma Terviseorganisatsiooni raamkonventsiooni pandeemiaks valmisoleku ja sellele reageerimise kohta ning peaks konventsiooni üle läbirääkimisi, et terviseassamblee saaks seda WHO põhikirja artikli 19 kohaselt käsitleda.

3. LIIDU NIMEL VÕETAV SEISUKOHT

EL ja selle liikmesriigid juhivad rahvusvahelisi jõupingutusi üleilmse terviseturbe suurendamiseks ja WHO tugevdamiseks eelkõige seoses tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimisega, seda muu hulgas vastavalt nõukogu 2020. aasta novembri järeldustele³ ELi rolli kohta WHO tugevdamisel.

Ettepanekut sõlmida pandeemiaid käsitlev rahvusvaheline leping arutatakse praegu seoses rahvusvaheliste jõupingutustega, mida tehakse praegu, et tugevdada ülemaailmset terviseturvet, võttes arvesse pandeemiast saadud kogemusi. Sellise lepingu üldine eesmärk peaks olema tagada poliitiline ja õiguslik pühendumine ülemaailmse tervishoiustruktuuri parandamisele.

Sellise lepingu väljatöötamises osalemine oleks kooskõlas ELi lepingu artikli 21 lõikega 1, milles kinnitatakse, et „[I]it püüab arendada suhteid ja partnerlust kolmandate riikide ja rahvusvaheliste, piirkondlike või ülemaailmsete organisatsioonidega, kes jagavad esimeses lõigus osutatud põhimõtteid. Ta edendab mitmepoolsete lahenduste leidmist ühistele probleemidele, eelkõige Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni raamistikus.“ 2021. aasta veebruaris kinnitas Euroopa Ülemkogu⁴ oma pühendumust „ülemaailmse terviseturbe edendamisele, sealhulgas tugevdades Maailma Terviseorganisatsiooni ja töötades selle raames pandeemiaid käsitleva rahvusvahelise lepingu suunas.“

Kuigi selle täpne kohaldamisala ei ole veel otsustatud, on kavandatava rahvusvahelise lepingu eesmärk tegeleda tõsiste piiriüleste terviseohtudega. Selline eesmärk puudutab tõenäoliselt Euroopa Liidu toimimise lepingu III osa XIV jaotises käsitletavaid poliitikavaldkondi, kuid võib puudutada ka mitmes muus ELi toimimise lepingu artiklis käsitletavaid poliitikavaldkondi, milleks on näiteks

- zoonootiliste riskide ennetus ja ohje terviseühtsuse põhimõtet järgiva lähenemise osana, mis nõuab seoseid bioloogilist mitmekesisust ja ohustatud liikidega kauplemist käsitlevate keskkonnalepingutega ja võib muu hulgas mõjutada nõukogu 9. detsembri 1996. aasta määrust (EÜ) nr 338/97 looduslike looma- ja taimeliikide kaitse kohta nendega kauplemise reguleerimise teel;
- korrastatud süsteem patogeenide, geneetiliste järjestuste ja nendest saadava kasu jagamiseks rahvaterviseiga seotud eesmärkidel (asjakohane ELi õigusakt on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 511/2014 geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglase ja erapooletu jaotamise Nagoya protokollist tulenevate kasutajate jaoks ette nähtud vastavusmeetmete kohta liidus);

³ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12276-2020-INIT/et/pdf>

⁴ Euroopa Ülemkogu liikmete 25.–26. veebruari 2021. aasta avaldus.

- inimõigused ja privaatsuse kaitse, eelkõige seoses jälgimistehnoloogia, tehisintellekti ja suurandmete kasutamisega rahvatervisega seotud eesmärkidel (nt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste ja selliste andmete vaba liikumise kohta), ning
- rakendamist ja täitmist soodustavad meetmed, nt vastastikused ja ekspordihindamisused, vastastikuse vastutuse mehhanismid, kontrollikord ja vaidluste lahendamise protsessid.
- Tulevane leping mõjutab ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2013. aasta otsust nr 1082/2013/EL tõsiste piiriüleste terviseohtude kohta ning tulevast määrust piiriüleste terviseohtude kohta.

Võttes arvesse eespool esitatut ja tõenäolist mõju ELi tegevuse eri valdkondi reguleerivatele ELi õigusaktidele, on oluline, et oleks tagatud liidu osalemine kõrvuti liikmesriikidega. Oma seisukoha kujundamisel eelseisvatel maailma terviseassamblee kõnelustel võimaliku otsuse üle, millega kehtestatakse WHO pandeemiaks valmisoleku ja sellele reageerimise raamkonventsiooni koostamise ja sellealaste läbirääkimiste kord, tuleks neil juhinduda järgmistest põhimõtetest:

- a) ELi tuleks lubada osaleda lepingu osalisena, et täielikult toetada WHO uue pandeemiaks valmisoleku ja sellele reageerimise raamkonventsiooni koostamise korra kehtestamist;
- b) maailma terviseassamblee otsus, milles sätestatakse läbirääkimiste menetluslikud aspektid, peaks võimaldama ELil läbirääkimisprotsessis täielikult osaleda;
- c) uus raamkonventsioon peab tugevdama ja täiendama olemasolevat rahvusvahelist tervishoiualaste hädaolukordade ennetamise ja neile reageerimise raamistikku ning andma sellele lisaväärtust, võttes arvesse 21. mail toimuva ülemaailmse tervise-teemalise tippkohtumise tulemusi. Seega peaks võimalik uus raamkonventsioon täiendama ja tugevdama rahvusvaheliste tervise-eeskirjade rakendamist ning tõhusalt täitma nende eeskirjades esinevad lüngad;
- d) raamkonventsiooniteemalistel kõnelustel tuleks arvesse võtta WHO juhtimisel toimuvat rahvusvahelist pandeemia reageerimist jälgivate sõltumatute komiteede⁵ tulemusi, tagamaks, et konventsioon põhineb kindlalt tõenditel ja kajastab COVID-19 pandeemia vastu võitlemisel saadud üleilmseid kogemusi.

4. ÕIGUSLIK ALUS

4.1. Menetlusõiguslik alus

4.1.1. Põhimõtted

Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 218 lõikes 9 on sätestatud, et „[n]õukogu võtab komisjoni [...] ettepaneku põhjal vastu otsuse, millega [...]“

⁵ Nimelt pandeemiaks valmisoleku ja sellele reageerimise sõltumatu komitee, tervise-eeskirjade toimimise läbivaatamise komitee ning WHO tervisealaste hädaolukordade programmi sõltumatu järelevalve- ja nõuandekomitee.

kehtestatakse lepingus sätestatud organis liidu nimel võetavad seisukohad, kui asjaomasel organil tuleb vastu võtta õigusliku toimega akte, välja arvatud õigusaktid, millega täiendatakse või muudetakse lepingu institutsioonilist raamistikku.“

ELi toimimise lepingu artikli 218 lõiget 9 kohaldatakse olenemata sellest, kas liit on asjaomase organi liige või asjaomase lepingu osaline⁶.

Mõiste „õigusliku toimega aktid“ hõlmab akte, millel on õiguslik toime asjaomase organi suhtes kehtiva rahvusvahelise õiguse normide alusel. Siia hulka kuuluvad ka sellised õiguslikud vahendid, mis ei ole rahvusvahelise õiguse kohaselt siduvad, aga mis „võivad mõjutada otsustavalt liidu seadusandja vastu võetud õigusaktide sisu“⁷.

4.1.2. Kohaldamine käesoleval juhul

Maailma terviseassamblee on lepinguga, st 22. juulil 1946. aastal New Yorgis allkirjastatud Maailma Terviseorganisatsiooni põhikirjaga ettenähtud organ.

Üksikasju käsitlev akt, mille maailma terviseassamblee peab vastu võtma, on õigusliku toimega akt. Kavandatav akt on rahvusvahelise õiguse alusel Maailma Terviseorganisatsiooni liikmete jaoks siduv koosõlas Maailma Terviseorganisatsiooni põhikirja artiklitega 18 ja 60. Samuti on kavandataval aktil õiguslik toime, sest sellega määratakse kindlaks, kas Euroopa Liit võib täiel määral osaleda Maailma Terviseorganisatsiooni pandeemiaks valmisoleku ja sellele reageerimise raamkonventsiooni (mida maailma terviseassamblee käsitleb WHO põhikirja artikli 19 kohaselt) koostamisel ja selle üle peetavatel läbirääkimistel ning saada kõnealuse konventsiooni osaliseks piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonina.

Raamkonventsioon mõjutab liidu pädevuste teostamist ja olenevalt selle kohaldamisalast ELi õigusakte sellistes valdkondades nagu tervishoid, kaubandus, vaba liikumine, andmekaitse, siseturg ja arengukoostöö, mis kõik võivad seoses raamkonventsiooniga oluliseks muutuda.

Kavandatava aktiga ei täiendata ega muudeta lepingu institutsioonilist raamistikku.

Seega on esildatud otsuse menetlusõiguslik alus ELi toimimise lepingu artikli 218 lõige 9.

4.2. Materiaalõiguslik alus

4.2.1. Põhimõtted

ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohase otsuse materiaalõiguslik alus sõltub eelkõige selle kavandatava akti eesmärgist ja sisust, mida liidu nimel võetav seisukoht puudutab. Kui kavandatava aktiga taotletakse kahte eesmärki või reguleeritakse kahte valdkonda ning üht neist võib pidada peamiseks või ülekaalukaks, samas kui teine on kõrvalise tähtsusega, peab ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohasel otsusel olema üksainus materiaalõiguslik alus, st peamise või ülekaaluka eesmärgi või valdkonna tõttu nõutav õiguslik alus.

⁶ Euroopa Kohtu 7. oktoobri 2014. aasta otsus kohtuasjas Saksamaa vs. nõukogu, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:2258, punkt 64.

⁷ Euroopa Kohtu 7. oktoobri 2014. aasta otsus kohtuasjas Saksamaa vs. nõukogu, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:2258, punktid 61–64.

4.2.2. *Kohaldamine käesoleval juhul*

Kavandatava akti peamine eesmärk ja sisu on seotud suureneva rahvusvahelise koostööga pandeemiaks valmisoleku ja sellele reageerimise alal Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni süsteemis eesmärgiga „edendada mitmepoolsete lahenduste leidmist ühistele probleemidele, eelkõige Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni raamistikus“. Eelkõige on selle põhieesmärk võidelda peamiste piiriüleste tervishoiuhäirete ja tõsiste piiriüleste terviseohtude vastu.

Seepärast on esildatud otsuse materiaalõiguslik alus ELi toimimise lepingu artikli 168 lõiked 3 ja 5.

4.3. Kokkuvõte

Esildatud otsuse õiguslik alus peaks olema ELi toimimise lepingu artikli 168 lõiked 3 ja 5 koostoimes ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikega 9.

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel maailma terviseassamblee 74. istungjärgul

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 168 lõikeid 3 ja 5 koostoimes artikli 218 lõikega 9,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) ELi lepingu artikli 21 lõikes 1 on sätestatud, et liit püüab arendada suhteid ja partnerlust kolmandate riikide ja rahvusvaheliste, piirkondlike või ülemaailmsete organisatsioonidega, kes jagavad esimeses lõigus osutatud põhimõtteid. Ta edendab mitmepoolsete lahenduste leidmist ühistele probleemidele, eelkõige Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni raamistikus.
- (2) Maailma Terviseorganisatsiooni põhikiri (edaspidi „leping“) jõustus 7. aprillil 1948.
- (3) Lepingu artikli 60 kohaselt võib maailma terviseassamblee langetada otsuseid kohalviibivate ja hääletavate Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) liikmete häälteenamusega.
- (4) Maailma terviseassamblee peab oma 74. istungjärgul, mis algab 24. mail 2021, vastu võtma otsuse valitsustevahelise kogu loomiseks, kes koostaks Maailma Terviseorganisatsiooni raamkonventsiooni pandeemiaks valmisoleku ja sellele reageerimise kohta ning peaks selle üle läbirääkimisi.
- (5) On asjakohane määrata kindlaks Euroopa Liidu nimel maailma terviseassamblees võetav seisukoht, kuna maailma terviseassamblee otsusega määratakse kindlaks, kas Euroopa Liit võib osaleda Maailma Terviseorganisatsiooni pandeemiaks valmisoleku ja sellele reageerimise raamkonventsiooni koostamisel ja selle üle peetavatel läbirääkimistel ning saada selle osaliseks piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonina.
- (6) Euroopa Liidu täielik osalemine WHO pandeemiaks valmisoleku ja sellele reageerimise raamkonventsiooni koostamisel ja selle üle peetavatel läbirääkimistel ning võimalik konventsiooniga ühinemine aitab suurendada rahvusvahelist koostööd pandeemiale reageerimise alal Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni süsteemis.

- (7) Liidu seisukoha esitavad need liidu liikmesriigid, kes on maailma terviseassamblee liikmed,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Euroopa Liidu nimel maailma terviseassamblee 74. istungjärgul võetav seisukoht on järgmine:

Euroopa Liit toetab Maailma Terviseorganisatsiooni uue pandeemiaks valmisoleku ja sellele reageerimise raamkonventsiooni koostamise korra kehtestamist ning tal peab olema lubatud osaleda sellise lepingu osalisena.

Maailma terviseassamblee otsusega, millega sätestatakse läbirääkimiste menetluslikud aspektid, tuleb lubada liidul läbirääkimisprotsessis täielikult osaleda, võttes arvesse liidu võimalikku ühinemist konventsiooniga piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonina.

Selleks tuleks otsuse teksti lisada konkreetsed viited, milles selgitatakse, et piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonid võivad osaleda iga niisuguse valitsustevahelise organi töös, mis on loodud konventsiooni koostamiseks ja selle üle läbirääkimiste pidamiseks.

Artikkel 2

Artiklis 1 nimetatud seisukoha esitavad ühiselt liidu nimel ELi liikmesriigid, kes on Maailma Terviseorganisatsiooni liikmed.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*